

د افغانستان د خوست په ولایت کې د بی پولې ډاکټرانو (ام اس اف) د روغتیایی پروژې ارزونه

(2016 – 2024)

لنډ رپورټ

مارچ 2025

دا خپرونه د بی پولې ډاکټرانو د بروکسل عملیاتی مرکز Médecins Sans Frontières (MSF) – Operational Centre Brussels (OCB) په غوښتنه د سټاکهلم ارزونې یونټ (Stockholm Evaluation Unit (SEU) تر مدیریت لاندې خپره شوی ده.

ټول هغه ارزونکي چې د سټاکهلم ارزونې یونټ له خوا قرارداد شوي دي د ارزونې لپاره د SEU اخلاقي لارښوونې په تعقیبولو ژمن دي.

دغه ارزونه په خپلواکه توګه د پوهې او ارزونې کور لخوا ترسره شوه.

دا راپور په بشپړه توګه د ارزونې راپور څخه لنډیز شوی او د SEU لخوا چمتو شوی.

مسئولیت ردول

په دې خپرونه کې د لیکوالانو نظرونه خامخا د ام اس اف او د سټاکهلم ارزونې یونټ نظرونه نه منعکس کوي.

د مطالبو لړليک:

2.....	سريزه
2.....	بکرونډ
2.....	د ارزونې ډيزاين
6.....	اصلي موندني
12.....	پايله
12.....	سپارښتني

سریزه

دغه لنډ رپورت د خوست د مور او ماشوم د روغتیا پروژې د ارزونې موندنې وړاندې کوي، چې د بروکسل عملیاتي مرکز، ام اس اف لخوا پلي کيږي.

بشپړ ارزونې رپورت د بروکسل عملیاتي مرکز انټرا نیت (ټول/داخلي) د ام اس اف (د بي پولي ډاکټرانو) ارزونې ويب پاڼې دواړو کې د لاسرسي وړ دی، او د یو مرجع سند په توګه پاتې کيږي.

د خوست د میندو د روغتیا پروژې د افغانستان په خوست ولایت کې یوه د هغو مهمو مداخلو دي چې موخه یې یوه دټول شموله، بیړني زیږون او نوي زیږون پاملرنې چمتو کولو له لارې د میندو او نوي زیږون مړینې کمول دي. دا ارزونه د جون د میاشتي څخه تر دسمبر 2024 پورې د پوهې کور (TKH) لخوا ترسره شوه چې د شپږو ساحوي څیړونکو په ګډون یې لس کسيزه ټیم ورته ګمارل شوی دي. دا د ام اس اف سټاکهلم ارزونې یونټ (SEU) او د مشورې ډلې (CG) سره په قوي همکارۍ کې ترسره شوي چې د پروژې اړوندوالی، اغیزمنتوب، اغیز، پایښت او مقاومت تعینوی او د راتلونکي پرمختګونو لپاره د شواهدو پر بنسټ سپارښتنې وړاندې کوي. د افغانستان ننگونکي روغتيايي وضعیت او د خوست مخ په زیاتیدونکې نفوس دا په ګوته کوي چې په دې ولایت کې د میندو د روغتیا خدماتو د ښه کولو لپاره بیړنی اړتیا ډیره لیدل کيږي.

پس منظر

د افغانستان د روغتیا سکتور

د افغانستان نفوس 34.26 میلیونه اټکل شوی، چې 71% یې په کلیوالي سیمو کې، 24% یې په ښاري سیمو کې اوسېږي او 5% یې کوچیان¹ دي. د یو جامع او ټول شمولي سرشمیرني یا د ملي حیاتي ثبت سیستم د نشتوالي له امله، دا اټکلونه د 1979 کال په سرشمیرني تکیه کوي او 2003-2005 کال د کورنیو لیست کولو پورې اړه لري. د دقیقو معلوماتو نشتوالی او د نفوسو دوامداره خوزښت د روغتیا او پراختیايي پلان جوړونې لپاره د پام وړ ننگونې رامینځته کوي، په ځانګړې توګه د سرچینو د تخصیص میکانیزمونو لپاره لکه د روغتیا خدماتو اساسي پکیچ چې د سرانې لګښت تخصیص پر بنسټ تطبیقوي.

د تاریخي له نظره د افغانستان روغتيايي زیربنا ناکافي وه چې روغتيايي مرکزونه یې هم په ښاري سیمو کې محدود ول. په 1965 کې، هیواد یوازې 19 لومړني روغتيايي مرکزونه او 60 روغتونونه درلودل چې د 12.5 ملیون وګړو دپاره خدمات وړاندې کول. د 1978 راهیسې اوږدې جګړې وضعیت نور هم خراب کړی، چې افغانستان یې د نړیوال روغتیا شاخصونو کې د تر ټولو بد په توګه ځای پر ځای کړی دی. په 2002 کال کې، د ژوند تمه 55 کاله وه، د میندو د مړینې کچه په هرو 100,000 ژونديو زیږونونو کې 1,600 وه، او د پنځو کلونو څخه کم عمره مړینه په هرو 1000 ژونديو زیږونونو کې 172 وه. خوارځواکي هم عامه وه، چې 8.7% ماشومان په شدیدې توګه خوارځواکي وو او 60.5% یې د ودې مخه نیولې وه.

له 2002 کال راهیسې، د روغتیا سکتور ښه شوی، د روغتيايي خدماتو اساسي پکیچ او د روغتون خدماتو لپاره د اړینو بستو معرفي کولو سره، روغتیا پاملرنې ته لاسرسی له 8.5% څخه تر 60%² پورې پراخ شوی دی. د ژوند تمه 64³ کلونو ته لوړه شوې، او د مور او ماشوم د مړینې کچه راټیټه شوې ده. د ماشومانو د مړینې کچه په 2003 کال کې په هرو 1000 ژونديو زیږونونو کې له 115 څخه په 2023 کال کې 46 ته راټیټه شوه، او د پنځو کلونو څخه کم عمره ماشومانو مړینه له 172 څخه 55 ته راټیټه شوه. په هرصورت، افغانستان لاهم د میندو د مړینې له لوړې کچې سره مخ دی، چې په 2020⁴ کې په هرو 100,000 ژونديو زیږونونو کې 661 اټکل شوی دی. د زیږون او نوي زیږیدلو ماشومانو لپاره بیړني اساسي خدماتو ډیرې تاسیسات د اړوندو خدماتو ترسره کولو لپاره پوره کارمندان، تجهیزات او طبي تجهیزات نلري.

افغانستان د مور او ماشوم د روغتیا ستونزو سره سره د نورو ناروغيو سره هم مخ دی، د غیر ساري ناروغيو (NCD)، ټپونو او د زړه د اسکیمیک ناروغيو لپاره کچه د کومو لپاره چې د روغتيايي خدماتو اساسي پکیچ او د روغتون خدماتو لپاره د اړینو بستو کڅوړې اډیټ شوي ندي.

¹ د احصایې او مالوماتو ملي اداره (2023). د 1401 کال (2022-2023) لپاره د افغانستان د نفوس اټکلونه: ام م / کابل
² د افغانستان روغتیا سروی 2018: د عامې روغتیا وزارت 2019. د افغانستان روغتیا سروی 2018. [آنلاین]: ام م / کابل او KIT رائل ټرایپکل انستیتیوت په لاندې پته: <https://www.kit.nl/wp-content/uploads/2019/07/AHS-2018-report-FINAL-15-4-2019.pdf> [لاسرسی د می 26، 2024].

³ WHO. (n.d.). Afghanistan data | World Health Organization. [online] Available at: <https://data.who.int/countries/004>

⁴ د افغانستان مالومات | د روغتیا نړیوال سازمان. [آنلاین] پته: <https://data.who.int/countries/004>

خوست ولایت

خوست ولایت، چې د افغانستان په جنوب ختیځ کې موقعیت لري، یو پیچلی ډیموگرافیک جوړښت لري چې په کې شپږ لوی پښتانه قومونه سره له ژورې ریښې شتون لري. د نفوس رسمي اټکلونه له 659,102 (ملي احصایې او مالوماتو اداره، 2023) څخه تر 1.5 ملیون (د معافیت اساسي پروگرام) پورې دي. دې ولایت ته د شمالي وزیرستان څخه د پام وړ پاکستانی اتباعو هم راغلي چې په سیمه ایزو ډیموگرافیکونو اغیزه کوي، مگر دا د ملي احصایې او مالوماتو اداره لخوا شمیرل شوی نه دی. د اکتوبر 2023 او اکتوبر 2024 ترمنځ له پاکستان څخه د 733,000 څخه زیاتو افغانانو اجباري راستنیدل د نفوس اټکلونه نور هم پیچلي کوي.

د ننگونو سره سره، خوست د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو روغتیا ښه کولو کې د پام وړ پرمختګ کړی دی. په کور کې زیږونونه په 2003⁵ کې له 81.6% څخه په 2022-23 کې 15.9% ته راټیټ شوي، او د غیر مسلکي کسانو لخوا مرسته شوي زیږونونه 29.7% ته راټیټ شوي، چې د ملي او سیمه ایزو اوسط څخه ټیټ دي. د نوي زیږیدلو ماشومانو د مړینې کچه په 2015 کال کې په هرو 1,000 ژونديو زیږونونو کې له 24 څخه په 2022-23⁷ کې 19 ته راټیټه شوه. په هر حال، د سیزرین برخې کچه د ملي اوسط په پرتله ټیټه پاتې ده⁸.

د خوست د میندو روغتیا پروژې

د خوست د مور د روغتیا پروژې، چې په 2011 کال کې پیل شوې، د ام اس اف د میندو د روغتیا د ښه والي لپاره د نړۍ په کچه د لویو نوښتونو څخه ده. دا پروژې په خوست ولایت کې د ام اس اف لخوا اداره کېدونکې خوست زیږون روغتون کې د جامع بېرني ولادي او نوي زیږیدلي ماشوم پاملرنې د زیږون او نوي زیږیدلو ماشومانو لپاره جامع بېرني خدماتو چمتو کولو سره د نوي زیږیدلي ماشوم او د مور د مړینې کچه راټیټوي. د لومړني موخه گروپ د خوست ولایت د ماشوم زیږون عمر هغه میرمنې شاملې دي چې د امیدوارۍ پیچلتیاو سره مخ دي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې دوی هغه جدي پاملرنه ترلاسه کوي چې دوی ورته اړتیا لري.

د دې پروژې موخه په خوست ولایت کې د نوي زیږیدلو ماشومانو او میندو د مړینې کموول دي چې د ام اس اف د ادارې لاندې، په خوست زیږنټون کې د یو جامع بېرني ولادي او نوي زیږیدلي ماشومانو خدمات وړاندې کولو سره ترسره کېږي. د لومړني هدف گروپ په خوست ولایت کې د ماشوم زیږون عمر لرونکې میرمنې شاملې دي چې د امیدوارۍ پورې اړوند پیچلتیاوې سره مخ دي، ترڅو ډاډ ترلاسه کوي چې دوی هغه جدي پاملرنه ترلاسه کوي چې دوی ورته اړتیا لري.

په دی ولایت کې، د خوست زیږنټون یو د دريو مرکزونو څخه دی چې د جامع بېرني ولادي او نوي زیږیدلي ماشوم خدمات وړاندې کوي. د دی مرکز په اړین خدماتو کې د 60 بستریز زیږنټون واره، د 32 بستریز نوي زیږون یونټ، د جدي زیږون قضیو لپاره د ICU مراقبت، او د زیږون جراحي او BTL خدماتو 24/7 شامل دي. دغه مرکز د راجع کولو یا لیرد سیستم هم رامینځته کړی او د جنسي او زیږون روغتیا په اړه د ټولني د پوهاوي فعالیتونو سره هم برخه اخلي ترڅو د خطر سره مخ امیدوارۍ لپاره په وخت پاملرنه ډاډمن کړي.

په 2016 کې، د خوست زیږنټون پروژې د خوست ولایتي روغتون، نادرشاه کوټ CHC+، او گوربز CHC ته خپل ملاتړ وغځاوه. په 2017 کې یې د تنیو ولسوالۍ د درګي CHC، لکن، خلیسات/صبري، او علي شیر CHCs، او په 2021 کې، د جاجي میدان CHC، او د زورکوټ/موسی خیل CHC+ شامل کړل. پدې ملاتړ کې (1) د اضافي قابلو لپاره د معاش تمویل، (2) د طبي مصرفي توکو رسول، (3) د روزني وړاندې کول شامل وو ترڅو میرمنو وکولی شي چې د زیږون پیچلتیا پرته خپلو کورونو ته نژدې زیږون وکړي. برسیره پردې، ام اس اف (4) د خوست ولایتي روغتون ته درمل او اکمالات ورکوي.

ام اس اف د خوست ولایتي روغتون کې د میندو او ماشومانو واره د غځولو ترڅنګ، د تیريزي (علي شیر)، جاجي میدان، زورکوټ (موسی خیل)، او مندوزیو روغتیايي مرکزونه هم بیارغولي دي.

⁵ یونیسف (اېن. ډي). افغانستان - د ولایتونو پرمختګ (د څو شاخصونو کلستر سروې 2023). [آنلاین] www.unicef.org. یونیسف. په دې پته شتون لري: https://mics-surveys-prod.s3.amazonaws.com/MICS2/South%20Asia/Afghanistan/2003/Final/Afghanistan_English.pdf [لاسرسی د می 26، 2024].

⁶ د امریکا د نړیوالې پراختیا اداره. (2016). د افغانستان د نفوسو او روغتیا سروې (2015) - د مهمو شاخصونو راپور | سند | افغانستان. [آنلاین] پته: <https://www.usaid.gov/afghanistan/document/afghanistan-demographic-and-health-survey-2015-key-indicators-report> [لاسرسی د می 27، 2024].

⁷ UNICEF (2023). Afghanistan Multiple Indicator Cluster Survey (MICS), 2022-2023 | UNICEF Afghanistan. [online] Available at: <https://www.unicef.org/afghanistan/reports/afghanistan-multiple-indicator-cluster-survey-mics-2022-2023>

د ارزونې ډیزاین

د ارزونې موخې

د دې ارزونې اصلي موخې د مهمو بریالیتوبونو مستند کول، زده شوي درسونه تر لاسه کول، او د تصمیم-نیونکي اداري پریکړې کولو ملاتړ لپاره عملي سپارښتنې وړاندې کول و. دا ارزونه د 2016 څخه تر 2024 پورې د خوست د میندو روغتیا پروژې د پلي کولو یو جامع ارزونه وړاندې کوي، چې د ارزونې په مهمو معیارونو کې د هغې فعالیت باندې تمرکز کوي. سربیره پردې، ارزونې، هڅه وکړه چې هغه عوامل وپېژني چې د میندو روغتیا پاملرنې لپاره په خوست زیربنا پورې تړلو کې مرسته کوي. لاندې پوښتنې ځواب شوي:

د ارزونې معیارونه	اصلي پوښتنې
اهمیت	د ضرورتونو، د نفوسو د بیان شویو ضرورتونو، معیارونو او لومړیتوبونو په پام کې نیولو سره د دې پروژې اهمیت څنګه ارزوي؟
مناسب والی	د روغتیا سیستم د مقاومت د ودول او په فعاله توګه د ټولنو د ښکېلولو په اړه د پروژې د شرایطو او موخې په پام کې نیولو سره، د امیدواری اړوند پېچلتیاو سره د میرمنو لپاره د ناروغی او مړینې کمولو لپاره د ام اس اف لخوا اخیستل شوی رويه څومره مناسبه ګڼي؟
اړوندوالی	آیا په خوست کې، د ام اس اف مداخله د میندو د روغتیا پالیسیو او نورو مداخلو سره همغږي او مطابقت لري؟
اغیزمنتوب	دا پروژه څنګه کولی شي چې د خپلو موخو په ترلاسه کولو او د سیمه ییزو روغتیا سیستمونو د پایداری او پایښت په وده کې اغیزمن شي؟
اغیزه	په خوست کې د میندو روغتیا په برخه کې د ام اس اف د مداخلې او کارونو مثبت اغیز څه و، او څنګه کولی شي د اغیزې وړتیا ښه کړي؟ آیا د ام اس اف د مداخلې کوم غیر ارادي یا منفي پایلې شتون لري، او ام اس اف څنګه کولی شي د کمښت ښه والی راولي؟
موثریت	ام اس اف څنګه کولی شي د پروژې په کارولو کې د سرچینو او منابعو موثریت ښه کړي؟
پایښت	ام اس اف څنګه کولی شي د اوږدې مودې لپاره د خالص ګټو د ساتلو ډاډ ترلاسه کولو سره د خپلې مداخلې دوام ښه کړي؟

د ارزونې میتودولوژي

د پوهې خونه یا TKH د ارزونې موخو د ترلاسه کولو لپاره د تقاضا او عرضې اړخ لیدلوري سپړلو لپاره د ګډی میتود (هم د کیفیت او هم د کمیت له اړخه) ډیزاین څخه کار واخیست. په میتودولوژي کې د اړوندو ادبیاتو او پروژې اسنادو تفصیلي بیاکتنه ترسره کول، د ثانوي معلوماتو تحلیل کول، او د لومړني کيفي او کمیتي معلوماتو راټولول شامل وو.

د ارزونې مفهومي چوکاټ

د غوښتنې اړخ (ټولنه او ناروغان/مراجعین)	د اګمالاتو اړخ (د خوست زیربنا، د خوست ولایتی روغتون او د ولسوالی په کچه CHCS/CHC+8)
د ناروغانو/مراجعینو درک:	د خدماتو د وړاندې کولو لپاره وړتیا:
د کیفیت په اړه د ناروغانو درک د ناروغانو عمومي رضایت	د تجهیزاتو فعالیت د درملو شتون د کارمندانو لارښوونې د چمتو کونکې پوهه د کارمندانو روزنه کلینیکي لارښوونې زیربنا د ناروغانو ثبتول
د ټولني بوختیا:	
د میندو د روغتیا پاملرنې خدماتو په اړه پوهاوی	
د خوست د میندو روغتیا بې پروزه څنګه کولی شي د ام اس اف د پېچلتیاوو لرونکو مینو کې د ناروغی او مړینې په کمولو کې د سیمه ایز روغتیا سیستمونو پایداری او دوام ته وده ورکړي او د ام اس اف په شتون، د لږې پایداری سره اوردمهاله ګټې ورسوي؟	

▪ د روغتیا شور اگانو بوختیا ▪ روغتیا پاملرنه (د مور روغتیا) د چلند غوښتونکي		▪ د روغتون خدماتو لپاره د اړینو بستو B/C چمتو کول ▪ د ناروغ - چمتو کونکي شاخص ▪ د انتان مخنیوی ▪ B/C د روغتون خدماتو لپاره د اړینو بستو B/C چمتو کول ▪ اوسط خدمات ▪ د زیږونو پاملرنه

لاندي کارول شوي ميتودولوژيک نموني:

می تود	د نموني سائز	گډون کونکی
د بهرنی سروی مرکي	180	ټولو گټه اخیستونکو په روغتیایي آسانتیاوی شامل دي.
د مهمو مالوماتو ورکونکی مرکي	12	شپږ لوی ونده وال ښځینه او شپږ نارینه.
د تمرکز گروپ بحثونه (FGDs)	8	6 ښځینه FGDs گروپونه (42 گډونوال) ، 2 نارینه FGDs گروپونه (17 گډونوال)
د ژوری مرکي (IDIs)	29	8 ښځینه او 21 نارینه د ټولني مشران، د شورا غړی، د ټولني روغتیایي کاکونکی
د روغتیایي کارکونکو مرکي	24	7 ډاکټران، 14 قابلې، 3 د ولادي متخصصین (ټولي ښځینه).
د روغتیایي تاسیساتو ارزونې	9 تاسیسات	د ام اس اف لخوا ملاتړ شوی KMH، KPH، CHCs/CHC+
د ثانوي مالوماتو څېړنه	ګڼ شمېر	د KMH، KPH، او CHC څخه ورځني طبي معلومات.
د بهرنیو او داخلي اسنادو بیا کتنه	مختلف	بهرنی څېړونې او داخلي سندونه

مهمی موندنی

اهمیت

د خوست د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا پروژې په خوست ولایت کې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا خدماتو کې مهمی تشی لری کړی، چې د ټولني اړتیاوو او د روغتیا نړیوال معیارونو سره سمون لري. د غوښتنې په صورت کې، ارزونې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د پاملرنې په اړه د ټولني غوره توبونه او لومړیتوبونه وپلټل، چې د کور زیږونونو په پرتله په روغتیایي مرکزونو کې زیږونونو د لپاره قوي غوره توب څرګند کړ. موندني ښيي چې په تیرو کلونو کې په روغتونونو کې د زیږونونو په کچه کې د پام وړ زیاتوالی راغلی، چې په 2023 کال کې 83.5% زیږونونه په روغتیایي مرکزونو کې ترسره شوي، په داسې حال کې چې دا کچه په 2003 کال کې یوازې 18.4% وه.

دا بدلون د روغتیایي زیږونونو د ګټو او په روغتیایي مرکزونو کې د وړیا خدماتو شتون په اړه د پوهاوي د زیاتوالي له امله و. په هر حال، په روغتیایي مرکزونو کې زیږونونو خدماتو ته د لاسرسې په وړاندې ډیری ځنډونه پېژندل شوي، لکه؛ د اقتصادي ستونزې، د ترانسپورت نشتوالی، د هوا ناوړه شرایط، او نوری کلتوري او کورني لاملونه.

ځینې کورني، په ځانګړې توګه په محافظه کارو سیمو کې، د ټولنیزو نورمونو له امله چې د میرمنو خوځښت محدودوي، نشو کولی امیدواره میرمنې روغتیایي مرکزونو ته بوځي.

د اکمالاتو له پلوه، د خوست ولایت 55 روغتیایي مرکزونو لري چې د زیږون خدمات وړاندې کوي، مګر یوازې یو کوچنی برخه یې جامع بیرني زیږون او نوي زیږیدلي ماشوم خدمات وړاندې کوي.

د دې مراکزو له جملې څخه، یوازې د خوست د زیرنتون او خوست ولایتی روغتون د جامع بیرني زیرون او نوي زیږیدلي ماشوم خدمات مرکزونو په توګه په پام کې نیولی شوي وو، په داسې حال کې چې KMH یوازینی بشپړه فعاله مرکز وه چې د پیچلو امیدواری د اداره کولو وړتیا لري. د روغتیایي مرکزونو ارزونې څرګنده کړه چې KPH د لوړ خطر لرونکو زیرون قضیو لپاره جامع پاملرنې چمتو کولو لپاره اړین کارمندان، تجهیزات او اکمالات نلري.

په خدماتو کې دې تشې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو لپاره د ژوند ژغورونکي روغتیایي پاملرنې چمتو کولو کې د خوست زیرنتون اهمیت په ګوته کړ. ارزونې د CHCs 6 او +CHC 2 سره د ام اس اف د ملاتړ مهم رول نور هم روښانه کړ چې د لومړني بیرني زیرون او نوي زیږیدلي ماشوم خدماتو وړاندې کولو کې، ډاډ تر لاسه کوي چې اړین لومړني پاملرنه او د ټولني په کچه ثبات چمتو کېدې شي مخکې لدې چې پیچلي قضیې لوړو مرکزونو ته ولیردول شي.

دغه ارزونې د طبي تجهیزاتو، اړینو درملو او خدماتو رسولو له پلوه د خوست زیرنتون او ام اس اف لخوا ملاتړ شوي روغتیایي تاسیساتو چمتووالی نور هم په ګوته کوي. پداسې حال کې چې خوست زیرنتون، نادرشاه کوټ +CHC، او ګوریز CHC ښه سمبال موندل شوي، نور تاسیسات د اړینو طبي توکو د پام وړ کمښت سره مخ وو. مهمې تشې د نوي زیږیدلو ماشومانو لپاره د تعقیب ټولوي نشتوالی، د مهمو درملو اداره کولو لپاره اړین 16- او 18 ګیج سنتي، د انتان کنټرول لپاره د لاسونو پاکولو برشونه، او د نوي زیږیدلي ماشومانو د ژوند ژغورنې ټرالایونه، د نورو توکو په منځ کې شامل وو.

دې کمښتونو د ځینو مرکزونو وړتیا محدوده کړه چې د میندو او نوي زیږیدلي ماشومانو لپاره لوړ کیفیت لرونکي پاملرنې چمتو کړي. په ورته ډول، د اړینو درملو شتون کې تشې، لکه د تیتانوس ضد سیرم، رینګر لیکټیټ، ګلوکوز محلولونه، او د رحم د عضلاتو لپاره د اړینو توکو په څیر، د پام وړ ننگونې رامینځته کړې، په ځانګړي توګه د خوست ولایتی روغتون او څو سیمه ایز روغتیایي مرکزونو په څیر مراکزو کې.

د ټولني غرو د ام اس اف لخوا تمویل شوي روغتیایي مرکزونو کې د خدماتو شتون او د کیفیت ښه والي څخه رضایت څرګند کړ. سره له شوي پرمختګونو، د ولایت د میندو روغتیایي زیربنا نا برابره پاتې شوه، ډیری مرکزونه د تجهیزاتو او کارمندانو تشو له امله نشي کولی د خدماتو وړاندې کولو لږترلږه معیارونه په بشپړ ډول پوره کړي.

مناسب والی

د خوست زیرنتون خدمات د بشپړ فعال جامع بیرني ولادي او نوي زیږیدلي ماشوم خدماتو مرکز په توګه د خپل رول په پام کې نیولو سره مناسب وو، چې کولی شي په بریالیتوب سره د مور او نوي زیږیدلي ماشوم پاملرنه خدمات وړاندې کړي سره له دې چې سیمه ایز کلتوري دودونه ته غاړه ایږدي او د پاملرنې او مراقبت لوړ معیارونه ساتي. په هرصورت، دې پروژې د زیرون وروسته پاملرنې کې د ښه والي لپاره ځایونه په ګوته کړي، ځکه چې (د روغتون نه) رخصت شوي میندې په دوامداره توګه تعقیب یا د تعقیب خدماتو سره تړلي نه وي، او د مور د شیدو ورکولو او د رخصتې وروسته ملاتړ ته اړتیا وه، په ځانګړي توګه د زیرون تیب وزن لرونکي ماشومانو لپاره.

په داسې حال کې چې خوست د زیرنتون صحې پاملرنه له کلتوري پلوه حساسه او د لوړ کیفیت لرونکي وه، خو د رخصتې وروسته د میندو (د صحت) د تعقیب لپاره د سیسټم نشتوالی د هغې په مناسبوالي کې یوه تشه وه.

د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه او خوست ولایتی روغتون سره د ام اس اف ملاتړ هم د ټولني په کچه د خدماتو شتون ښه کول وو، مګر دا د دې پاملرنې د وړاندې کولو لپاره د مناسبوالي په اړه ننگونې څرګندي کړې. په سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه کې د کارمندانو اضافه کولو خدماتو ته لاسرسی ښه کړ، مګر د ناکافي طبي تجهیزاتو او د روغتیایي پاملرنې کارمندانو چلند په څیر موضوعاتو د (روغتیایي) پاملرنې کیفیت کمزوری کړ. دې د ټولني باور اغیزمن کړ، ډیری یې د خوست ولایتی روغتون یا خصوصي مرکزونو کې خدماتو ته غوره کړل. د خوست ولایتی روغتون د اضافي کارمندانو څخه ګټه پورته کړه مګر د سرچینو کمښت، د انتاناتو کنټرول کموالی، او د کارمندانو روزنې کې تشو سره مخ شو، چې دا په ګوته کوي چې یوازې د کارمندانو ګمارل په تاسیساتو کې د پاملرنې مناسب کیفیت ډاډمن کولو لپاره کافي ندي.

د ټولني د ښکیلتیا نوښتونه له کلتوري پلوه مناسب وو ځکه چې په دې پروژې کې د سیمه ییزو ټولنو مشران، لکه سپین ږيرو او ملایان شامل وو، چې د کلتوري نورمونو سره د خدماتو تطبیق او ملاتړ تر لاسه کولو کې یې مرسته وکړه. په هرصورت، د روغتیایي د ترویج فعالیتونه د یوې کوچنۍ جغرافیایي سیمې په نښه کولو او د مور او ماشوم روغتیایي پورې اړوند موضوعاتو په اړه د ځانګړتیاوو پرته د ډیرو موضوعاتو پوښلو له امله محدود وو، چې پایله یې د ټولني محدود اغیز و. سربریره پردې، خوست زیرنتون خدماتو، د داخلي (پنډیرش) معیارونو، او د زیرونو چمتووالي په اړه د پوهاوي تشې د مور (په روغتیایي) پاملرنې کې ناسم پوهاوی او ځنډ لامل شوي.

اړوندوالی

د خوست د میندو د روغتیایي پروژې د ام اس اف مداخلې د افغانستان د میندو د روغتیایي پالیسیو او په خوست ولایت کې د روغتیایي سیسټم سره په ښه توګه سمون درلود. دغه پروژې د جامع بیرني ولادي او نوي زیږیدلي ماشوم خدمات په وړاندې کولو او د روغتون خدماتو لپاره د اړینو بستو اسانتیاوو (د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه، +CHC، او PH) ملاتړ کولو سره، د میندو او نوي

زیریدلو ماشومانو د روغتیا پاملرنې کې جدي تشې حل کړې. په هر صورت، دغه پروژه په خوست کې د نورو روغتیایي نښخلو سره د احتمالي همغږۍ څخه په بشپړه توګه ګټه پورته نه کړه.

د پاملرنې نړیواله موسسه CARE International، آی آر سی، ولایتي روغتیا چارواکو، او د خوست تدریسي روغتون په څیر د اړوندو اړخونو سره پراخه همکاري کولی شي د لیرد (راجع کول) پروسه پیاوړې کړي، د خوست ولایتي روغتون د داخلي (admission) معیارونو خپرول او د روغتیا د ترویج ستراتیژۍ ښه کړي.

همدارنګه، د خصوصي روغتیا پاملرنې چمتو کونکو سره د ښکېلتیا میکانیزم رامینځته کول کولی شي د خوست زیرنټون د داخلي معیارونو کې تشې له منځه یوسي. په دی سره به دوی وکولی شي چې په مناسب ډول ساده زیرون اداره او ترسره کړي، غیر ضروري راجع کول کم کړي، متقابل تفاهم ته وده ورکړي، او د خوست زیرنټون سرچینو باندې بار کم کړي.

اغیزمنتوب

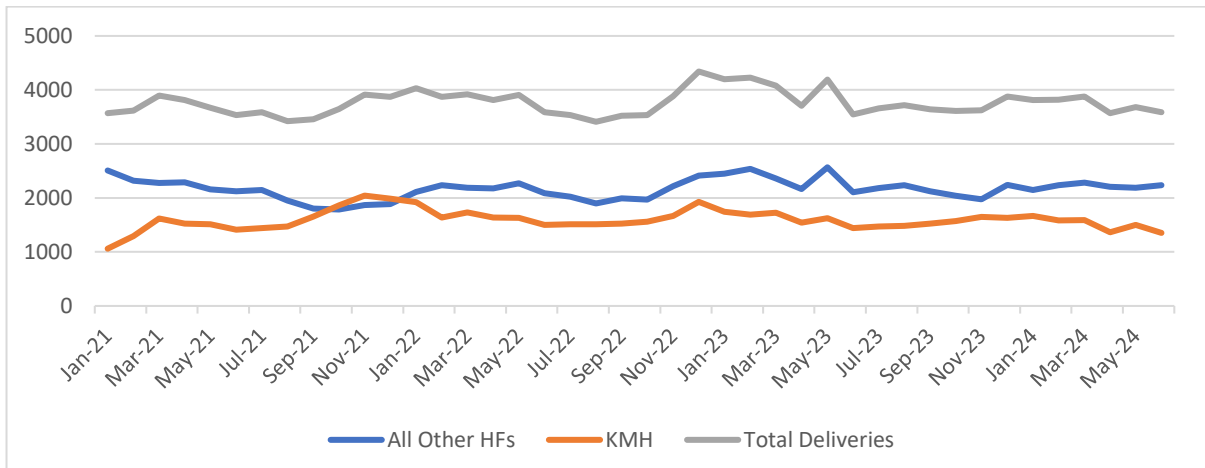
دغه پروژه په خوست ولایت کې د میندو او نویو زیریدلو ماشومانو د ناروغۍ او مړینې کچه په اغیزمنه توګه راټیټه کړې ده. د خوست زیرنټون د ژوند ژغورني خدمات وړاندې کړل او د لوړ خطر لرونکي امیدوارۍ او پیچلي زیرونو اداره کول چې د نورو مرکزونو لخوا نشي اداره کېدای. د روغتون جامع (روغتیایي) پاملرنې کې د بیروني زیرون جراحي، د نوي زیریدلو ماشومانو جدي پاملرنه، او د انتاناتو کنټرول قوي اقدامات شامل وو. سربیره پردې، د خوست ولایتي روغتون او د ولسوالیو په کچه اتو روغتیایي مرکزونو ته چمتو شوي ملاتړ د روغتیا پاملرنې اکوسیستم پیاوړی کړ او ډاډ ترلاسه کړ چې ساده او لږ پیچلي زیرونه د ناروغانو کورونو ته نږدې اداره کېدای شي. دا کار د کورنیو لپاره د سفر وخت او هم د روغتیایي پاملرنې ترلاسه کولو کې د ځنډ ریسک یې کم کړ.

دی ارزونې د روغتیایي مرکزونو په کچه د خدماتو وړاندې کولو کې دوامداره تشې څرګندې کړې. اساسی مرکزونو کې اړین طبي تجهیزات او درمل نه وو، کوم چې د زیرون پیچلتیاو په مؤثره توګه اداره کولو کې د دوی وړتیا ځنډ کړې وه. د مثال په توګه، په څو روغتیایي مرکزونو کې د ژوند ژغورونکو درملو لکه ارګومیترون او د نوي زیریدلي ماشوم د ژوند ژغورنی وسیلو کمښت د بیروني حالتونو اداره کولو لپاره د دوی چمتووالی محدود کړ.

دې تشو ناروغان دي ته اړ کړل چې په خوست زیرنټون باندې خورا تکیه وکړي، آن د مدیریت وړ قضیو لپاره، چې دا د دی سبب هم شو د هغې (خوست زیرنټون) په ظرفیت باندې فشار راوړي.

اغیزمنتوب د دوه ګوني لینز له لارې ارزول شوی، د عرضي او تقاضا دواړه اړخونه او د مور او نوي زیریدلي ماشوم روغتیایي خدماتو وړاندې کولو کې د دوی تعامل او ښکېلتیا ارزونه کوي.

د روغتیایي مراکزو فعالیت په پام کې نیولو سره، خوست زیرنټون د 40% څخه ډیر د روغتیایي مرکز پر بنسټ زیرونو اداره کولو او د مستقیم زیرون ډیری پیچلتیاو اداره کولو کې مهم رول لوبولی دی.

په خوست کې د درې کلنې روغتیایي مرکز پر بنسټ زیرونو بهیر او د خوست ولایتي روغتون ونډه

که څه هم په 2024 کال کې په خوست زیرنټون کې د زیرونو ټولټال شمیر یو څه کم شو، کوم چې کیدی شي د خصوصي روغتیا پاملرنې او راجع کولو (لیرد) د زیاتوالي سره تړاو ولري، د لوړ خطر قضیو (DOC) تناسب چې دوی یې په میاشت کې اداره کوي 22% ته لوړ شو، چې د پروژې هدفونو څخه ډیر دی. دغه روغتون د میندو د مړینې ټیټه کچه ساتلې وه، په 2024 کال کې یوازې دوه مړینې، او د نوي زیریدلي ماشوم د مړینې کچه 7.2% وه، چې د پروژې د هدف 10% څخه ښکته وه. همدارنګه د خوست زیرنټون، په دغه ولایت کې، د ټولو سیزرین برخې 70% هم ترسره کړې، چې کچه یې په 2024 کال کې 6% ته لوړه شوه.

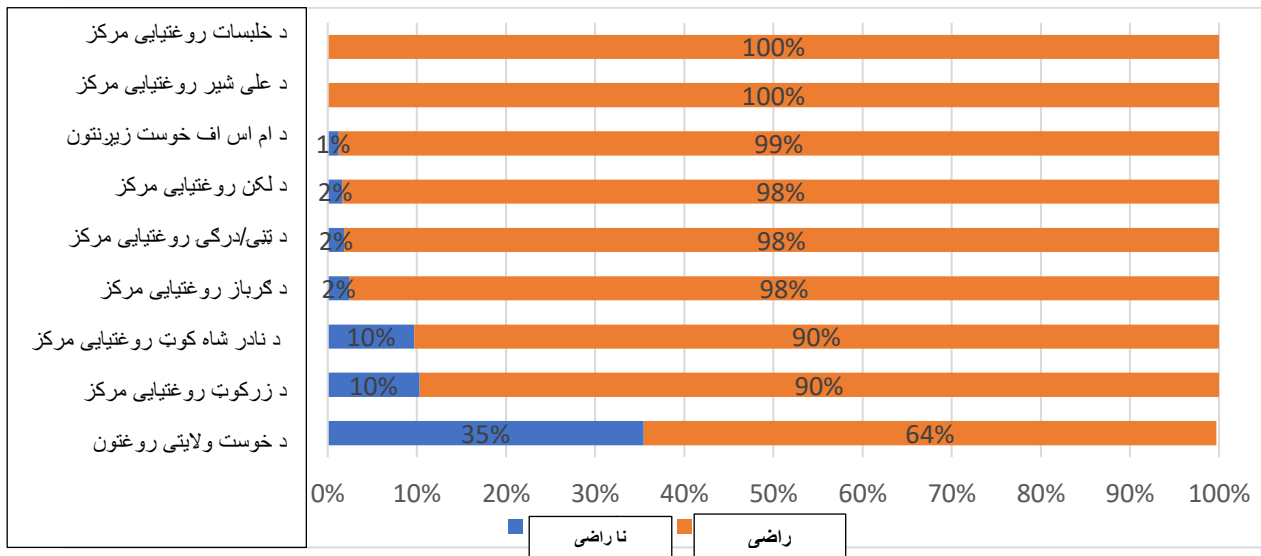
په خوست ولايت كې د راجع كولو (ليرد) سيستم د لوړ خطر لرونكو اميدواري لپاره د هغې په اغيزمنتوب كې تشې بنودلې. پداسې حال كې چې د خايي روغتيايي كارمندانو د روغتيايي مركز پر بنسټ زيرونونو (Institutional Deliveries) ته وده ورکړه، دوى د اميدواري كې د خطر نينو پيژندلو يا د خوست زيړنتون د داخلي معيارونو پوهيدو لپاره د كافي روزني او موادو نشتوالي په اړه بحث وكړ، چې د دوى وړتيا محدودوي چې ميرمنې په سمه توگه روغتيايي مركزونو ته وليږدوي.

د نورو روغتيايي مركزونو څخه د خوست زيړنتون او خوست ولايتي روغتون ته د راجع كولو(ليرد) پروسه كچه نسبتا ټيټه وه، چې د خصوصي روغتيا پاملرني چمتو كونكو په ليرد پروسه كې د پام وړ رول لوبولى و. د خصوصي سكتور سره د راجع كولو همغږي كولو لپاره د رسمي ميكانيزم نشتوالى، او همدارنگه د ميندو او نوي زيړيدلو ماشومانو لپاره همغږي تعقيبى يا وروستنى پاملرني د ښه والي لپاره ساحي په گوته كوي، په ځانگړي توگه د رخصتي وروسته د پاملرني دوام ډاډمن كول.

دى ارزونې په مختلفو روغتيايي مركزونو كې د روغتيايي كاركوونكو په روزنه كې د پام وړ تشې څرگندي كړې. د 24 روغتيايي كاركوونكو له ډلې څخه چې مرکه ورسره وشوه، يوازي څو تنو يې د زيړون وروسته د انتاناتو تشخيص او درملنه، د پارټوگرافونو كارول، او د ايكلامپسيا، پري-ايكلامپسيا (eclampsia, pre-eclampsia)، او د زيړون وروسته د وينې بهيدني اداره كولو په څير اړينو برخو كې روزنه ترلاسه كړې وه.

ډيرى تاسيساتو راپور ورکړى چې هيڅ كارمند په مهمو پروسيزونو كې روزل شوى نه دى لکه د غشا د وخت څخه مخکې ماتيدو لپاره د انټي بيوتيکونو تطبيقول يا د وخت څخه مخکې زيړون لپاره كورتيکوسټيروئيدونه برابرول. د مهمو پروسيزونو غير منظم كارول د روغتيايي پاملرني كيفيت منفي اغيزه كوي، چې د پېچلتياوو لوړ خطرونو د رامېنځته كيدو سبب گرځي. دا كار په لومړني روغتيا پاملرني مركزونو كې د ټولني باور نور هم كم كړ، چې د دى پر ځاى، ناروغان يې شخصي كلينيكونه يا خوست زيړنتون غوره كړل.

د مختلفو روغتيايي مركزونو څخه د 180 ميندو سره د مرکې په جريان كې د ناروغانو د رضاييت په اړه انديښني څرگندي شوي، چې پکې د درملو شتون، د روغتيايي كارمندانو چلند، د روغتيايي پاملرني كيفيت، او د زيړون پرمهال محرميت شامل وو. پداسې حال كې چې خيني تاسيساتو لکه خلبسات/صبري او علي شير د سيمه ايزو روغتيايي مركزونه د رضاييت لوړه كچه درلوده، خوست ولايتي روغتون ترټولو لوړه نارضاييتي څرگنده كړه، په ځانگړي توگه د درملو شتون، د روغتيايي كارمندانو چلند، او د جيب لگښتونو په اړه. دا انديښني كيدى شي په دې تاسيساتو كې د ټولني باور اغيزمن كړي او كولى شي ډيرې ميرمنې دې ته اړ كړي چې په بل ځاى كې روغتيايي پاملرنه ولټوي، لکه شخصي كلينيكونه يا خوست زيړنتون.

د روغتيايي مركز څخه د ناروغانو ټوليز رضاييت

موندني په خوست كې د ښځو لپاره پر وخت روغتيايي پاملرني ته د لاسرسې په وړاندې د كلتوري او لوژستيكي ځنډونو په اړه نور هم مالومات وركوي. خوست زيړنتون د كلتوري پلوه حساس او د ميندو لپاره دوستانه مركز په توگه پيژندل شوى، چې د روغتيا پاملرني په چلند كې د بدلون، په كور كې د زيړونونو كمولو او د اداري زيړونونو زياتوالي كې د پام وړ مرسته كړې. د دې پرمختگونو سره سره، ننگوني لکه د ترانسپورت لگښت، د جنسيتي نورمونو له لحاظ د نارينه وو رضاييت ته اړتيا، او د پريكړې كولو او روغتيايي مركزونو ته د رسيدو ځنډ دوام لري. دا عوامل د زيړون په دريو ځنډونو كې مرسته كوي: د پريكړې كولو ځنډ، روغتيايي تاسيساتو ته تگ، او پر وخت (روغتيايي) پاملرني ترلاسه كول.

دې پروژې په خوست کې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا په نتیجو باندې یو بدلون راورونکی اغیزه درلوده. د اغیزې د ارزونې لپاره، د کلونو په اوږدو کې په ملي سروې گانو کې راپور شوي او د مړینې بهیر، د نیابتی شاخصونو سره یوځای تحلیل شوي.

که څه هم د خوست لپاره د میندو د مړینې مستقیم معلومات شتون نلري، ملي سروېگاني د مسلکي زیږون شمولیت کې د پام وړ زیاتوالی نښي، چې په 2003 کې له 17.8% څخه په 2023 کې 70.3% ته لوړ شوی، د سیزرین برخې زیږونونو کې د یو څه زیاتوالي سره. په خوست کې د نوي زیږیدلو ماشومانو د مړینې کچه د ملي بهیر په پرتله کمه شوي ده.

که څه هم په 2015 کال کې په دې ولایت کې د نوي زیږیدلو ماشومانو د مړینې کچه په هرو 1000 ژونديو زیږیدنو کې 24 وه، چې د ملي اوسط څخه لوړه وه، خو تر 2023 پورې دا کچه په هرو 1000 کې 19 ته راټیټه شوه، آن که ملي شمیره لوړه شي. د خوست زیږنتون د 32 بستریز نوي زیږیدلي ماشوم د روغتیا پاملرنې یونټ او د زیږون پیچلتیاو په ترسره کولو کې د هغې مرکزي رول کیدای شي د دې کمښت سره مرسته کړي وي.

د کلینیکي پایلو هاخوا، ام اس اف د روغتیا پاملرنې غوښتونکو چلندونو کې لوی بدلون رامینځته کړی دی. د ټولني باور په روغتیايي تاسیساتو کې د زیږون په اړه ډیر شوی او د روغتیايي تاسیساتو پر بنسټ زیږونونو د دودیز کور زیږونونو په پرتله غوره انتخاب شوی دي. دا بدلون په لویه کچه د خوست زیږنتون د کلتوري له پلوه تطابقي چلند ته منسوب شوی، کوم چې د لوړ کیفیت صحی پاملرنې اجراکولو پرمهال د ځایي نورمونو درناوی هم کوي.

د ځایي مشرانو سره بشکلتیا او د سیمه ایزو اړتیاوو ته ځواب ویلو په ادارو کې باور نور هم پیاوړی کړی دی. له هغه وخته چې ام اس اف په 2012 کال کې خپل فعالیت پیل کړ، روغتیايي مرکزونو کې زیږونونه زیات شوي، چې د میندو د روغتیا پاملرنې په کړنو کې یو دوامداره بدلون په گوته کوي او په خوست کې د ام اس اف د مداخلو او همکاريو اوږدمهاله اغیزې پیاوړې کوي.

د عادي زیږونونو لپاره په خوست زیږنتون باندې تکیه کول په ام اس اف باندې سیستمیک انحصار هم واضحه کړ. پداسې حال کې چې د ام اس اف لخوا ملاتړ شوي سیمه ایزو روغتیايي مرکزونه د اساسي روغتیايي پاملرنې چمتو کولو کې مهم رول لوبولی، د زیږون پیچلتیاو د تطبیقول لپاره د دوی محدود ظرفیت کورنیو ته اړ کړ چې د سیمه ایزو روغتیايي مرکزونه پرځای خوست زیږنتون غوره کړي.

اغیزمنتیا

د خوست زیږنتون په وړتیا کې دا څرگنده وه چې څنگه د سرچینو اغیزمنه گټه واخلی او د کیفیت معیارونو ساتلو سره سره د پیچلو قضیو لوړه کچه اداره وکړي. سره له دې چې په میاشت کې له 1,800 څخه ډیر داخلي او په ولایت کې د زیږون ډیری پیچلتیاوې اداره کوي، خوست زیږنتون عملیاتي موثریت ساتي په داسې حال کې چې د نڅیره کولو او خدماتو خنډونه یې کم کړي دي. برعکس، د سیمه ایزو روغتیايي مرکزونه، +CHC، اوخوست ولایتی روغتون د اړینو درملو او تجهیزاتو د پام وړ کمښت سره مخ وو، په ځانگړې توگه په خوست ولایتی روغتون کې، چېرې چې د اکزیت-مرکې څخه دوه پر دریمه برخه ځواب ویونکو د درملو شتون څخه نارضايتي څرگنده کړه. د دې بې کفایتی یو له اصلي دلیلونو څخه د د روغتیايي خدماتو اساسي پکیج-د روغتیا بیړني غبرگون (BPHS-HER) محدود تمویل و، چې په کلني ډول یوازې 5 ډالره په سړي سر ټاکل شوی و، کوم چې د مخ په زیاتیدونکي نفوس روغتیا پاملرنې اړتیاوې پوره کولو کې پاتې راغلی.

د خوست زیږنتون او ام اس اف لخوا ملاتړ شوي روغتیايي تاسیسات 24/7 فعالیت کوي، چې د مور او نوي زیږیدلي ماشوم دوامداره پاملرنې ډاډمن کوي. پداسې حال کې چې خوست زیږنتون د ښه تنظیم شوي کارمندانو سره دوامداره خدمات ساتلي، د سیمه ایزو روغتیايي مرکزونه او +CHC د کاري ځواک کمښت له امله د بیړني غبرگون ځنډ سره مخ دي. خوست ولایتی روغتون، د ولایت اصلي راجع (لیږد) روغتون، هم د کارمندانو د بې کفایتی سره مبارزه وکړه، د ناروغانو دریمه برخه د بیړني پاملرنې ترلاسه کولو لپاره د 30 دقیقو څخه ډیر ځنډ راپور ورکړ. وموندل شوه چې ځایي روغتیايي کارگران په بشپړ ډول او په مؤثره توگه د میندو او نوي زیږیدلي ماشومانو روغتیايي خدماتو کې گډون ندي کړی. د دوی هڅې د زیږون چمتووالي او د خطر پیژندنې په څیر مهمو مداخلو په پرتله د عمومي روغتیا ترویج باندې ډیر تمرکز درلود. د جوړښتي روزنی او د وظیفې اړوند مرستندوی موادو نشتوالي د دوی اغیزمنتوب نور هم ځنډ کړ. د مدیریتي نهادونون (HN-TPO او CARE) له لارې د ځایي روغتیايي کارگران گډون پیاوړی کول او دوی د کره مالوماتو او سرچینو سره سمبالول کولی شي د میندو روغتیا پوهاوی ښه کړي، د روغتیايي تاسیساتو پر بنسټ پاملرنې په اړه غلط فهمی کمي کړي، او د مناسب روغتیايي اسانتیا کارولو ډاډ ترلاسه کولو سره د خوست زیږنتون بار کم کړي.

پایښت

پایښت او دوامداري د خوست د میندو او ماشومانو د روغتیا پروژې لپاره یوه مهمه اندیښنه ده. که څه هم د ام اس اف مداخلو د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا پاملرنې پایلې ښه کړي، د دوی اوږدمهاله اغیزه د دې لاسته راوړنو د ساتلو لپاره د سیمه ایزو روغتیايي سیستمونو وړتیا پورې اړه لري. ارزونې د سیمه ایزو روغتیايي زیږنې د پایښت په برخه کې د پام وړ نشي

په گوته كړې، په داسې حال كې چې ډېرې روغتیايي تاسیسات د كارمندانو، تجهیزاتو او اكملاتو لپاره د ام اس اف ملاتړ ته اړ دي.

د سیمه ایزو روغتیايي كارمندانو، قابله گانو او ډاکټرانو روزنه د پایښت لپاره اړینه ده، مگر ارزونې وښود چې د ظرفیت لوړولو هڅو كې تشې شته. كه څه هم ام اس اف احتمال لري چې د خپلو عملیاتو له لارې د مهارتونو لوړولو كې مرسته كړي وي، لږ جوړښتي روزنه یا لارښوونې راپور شوي چې په څرگنده توگه د ام اس اف رولونو په غاړه اخیستو لپاره د ځایي پرسونل چمتو كول دي.

د ځایي مشرانو سره د 13 ژورو مرکو موندنې، چې ډېرې يې د روغتیايي مركزونو شوراگانو (ځایي بورډونو) غړو په توگه هم كار كړي، د میندو خدماتو ته د لومړیتوب وركولو قوي څرگندونه كوي د دی لپاره چې د پښتونولي دودونه د ښځو په محرمیت باندې ټینګار كوي. په هرصورت، د دی لومړیتوب وركولو سره سره، ځایي مشران اود روغتیايي مركزونو شوراگانو غړي په خپلو سیمه ایزو روغتیايي مركزونو كې د ستونزو په حل كې محدود ښكیلتیا لري.

په روغتیايي مركزونو كې زیږون د ترویج سربیره، د ټولنو لپاره د نغدو پیسو یا توکو په بڼه د روغتیا پاملرنې مركزونو او CHC+ روغتیايي تاسیساتو كې د روغتیا پاملرنې خدماتو بڼه كولو لپاره د مرستې لپاره نه كارول كیدونكې ظرفیت شتون لري، پراخې يې چې یوازې په غیر دولتي موسسو یا حكومت تکیه وكړي. په خلیسات/صبري CHC كې، روغتیايي كارمندانو د زیربنایي او بنسټیز ستونزو له امله د مور او ماشوم روغتیا یونټ كې د انتاناتو مخنیوي او كنټرول كې ننگونې هم راپور كړي.

د دي ډول زیربنایي تشو حل كول، لكه د جلا انتظار ځایونو جوړول یا د اوبو ایستلو ستونزې حل كول، د ټولني د ښكیلتیا لپاره یو فرصت وړاندې كوي. د سیمه ایزو سرچینو او ټولني ونډې كارول كولی شي د خدماتو رسولو ته وده وركړي، مالکیت زیات كړي، او پایښت ته وده وركړي، په ځانګړې توگه د روغتیايي خدماتو اساسي څلورمه دوام ناڅرګندتیاو په پام كې نیولو سره.

د سیمه ییز روغتیا سیستم پایښت

د سیمه ییز روغتیا سیستم پایښت، په ځانګړې توگه د ام اس اف لخوا ملاتړ شوي د سیمه ایزو روغتیايي مركزونه، CHC+، او خوست ولایتی روغتون، د سیستمیک تشو له امله محدود پاتې شو چې د دوی وړتیا يې د دوامداره او کیفیت لرونکي میندو او نوي زیږیدلي ماشومانو روغتیايي خدماتو وړاندې كولو لپاره محدوده كړه. پداسې حال كې چې د ام اس اف ملاتړ په اتو د سیمه ایزو روغتیايي مركزونه CHC+/ كې د 24/7 خدماتو شتون ډاډمن كولو او خوست ولایتی روغتون ته د زیاتو زیږون او نوي زیږیدلي ماشومانو د قضیو د مدیریت كولو توان وركولو كې مهم رول درلود، نو په دی برخه پراخي ننگونې دوام لري.

په اړینو سرچینو كې مهم تشي، د درملو او مهمو طبي تجهیزاتو كمښت په گډون، د دي تاسیساتو چمتووالي باندې د پام وړ اغیزه وكړه ترڅو عادي زیږونونه او د زیږون بیړني حالتونه په مؤثره توگه كنټرول كړي. په مهمو فعالیتونو كې د روزني نیمګړتیاوې، لكه د نوي زیږیدلي ماشوم بیا ژوندي كول، د زیږون وروسته د وینې بهیدو كنټرولول، او د پارتوګرافونو كارول، د لوړ کیفیت پاملرنې وړاندې كولو لپاره د دي تاسیساتو ظرفیت نور هم محدود كړ.

د كاري ځواک محدودیتونه د روغتیا پاملرنې كارمندانو د چلند په اړه اندیښنو له امله نور هم زیات شوي، د ناروغانو د ځنډیدلو حاضریدو او د تمرکز ګروپ بحثونه او وتلو-مرکو په جریان كې د بي احترامی چلند راپورونه وركړل شوي، چې د ټولني باور يې كمزوری كړی. د كاري ځواک د دي ننگونو حل كول د روغتیايي تاسیساتو د پایښت ښه كولو او د مور او نوي زیږیدلي ماشوم د روغتیا غوره پایلو ډاډ ترلاسه كولو لپاره ډیره اړینه ده.

ارزوني د ټولني محدود گډون او ونډه هم روښانه كړه. پداسې حال كې چې د ټولني مشران د میندو د روغتیا پاملرنې اهمیت پیژني، د دوی ښكیلتیا په لویه كچه ضعیفه وه، د زیربناوو ښه والي، ساتني او عملیاتي ملاتړ كې د ونډې اخیستو فرصتونه له لاسه وركوي. د ټولني فعال گډون هڅول، لكه د زیربناوو تشو حل كول یا د ساتني ملاتړ كول، كولی شي د مالکیت لوی احساس رامینځته كړي او له همدې امله د روغتیا پاملرنې تاسیساتو انعطاف او پایښت اغیزمن كړي.

دی ارزوني د میندو او نوي زیږیدلي ماشومانو د خدماتو لپاره په خوست زیږنتون باندې قوي انحصار په گوته كړ، چې دا مركز د 40% څخه ډیر روغتیايي مركز پر بنسټ زیږونونه برابروي او په خوست ولایت كې د زیږون نږدې 70% پیچلتیاوې تنظیموي. دا تکیه كول په عمده توگه په سیمه ایزو روغتیايي مركزونو (سیمه ایزو روغتیايي مركزونه، CHC+)، او خوست ولایتی روغتون) باندې د باور نشتوالي ته منسوب كیږي چې د دمخه بحث شوي فکتورونو څخه رامینځته كیږي لكه د اړینو درملو كمښت، ناكافي طبي تجهیزات، او د روغتیا پاملرنې كارمندانو د چلند په اړه اندیښني.

د میندو د روغتیايي پاملرنې کیفیت په اړه غلط فهمی، چیري چې د ټولني غړي پرمختللي طبي مداخلې د غوره روغتیا پاملرنې سره تړاو لري، د خوست زیږنتون لپاره د دوی غوره توب نور هم مرسته كړې ده. سربیره پردې، د خوست زیږنتون د داخلي (admission) معیارونو په اړه د پوهاوي پراخه نشتوالي لوی شمیر ورځنی قضیو رامینځته كړی چې په بل ډول نورو محلي روغتیايي تاسیساتو كې اداره كیدی شي.

د پایښت پیاوړتیا به څو اړخیزه چلند ته اړتیا ولري چې د عرضي او تقاضا دواړو اړخونو تشي حل كړي پداسې حال كې چې د یو پیاوړی او ډیر دوامدار سیمه ایزو روغتیا سیستم رامینځته كولو لپاره د ام اس اف ملاتړ څخه گټه پورته كوي.

پایله

د خوست د میندو روغتیا پروژې په خوست ولایت کې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا پایلو په ښه کولو کې د کلتوري پلوه حساس، ناروغانو ته متمرکز، او لوړ کیفیت لرونکي میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو روغتیایي خدماتو له لارې یو اړونده او اغیزمن رول لوبولی دی. خوست زیږنتون، په دغه ولایت کې د یوازینی بشپړ فعال جامع بیړنی ولادې او نوي زیږیدلي ماشوم خدمات روغتیایي مرکز په توګه، د ټولو عامه سکتور د روغتیایي مرکز پر بنسټ زیږونونو 40% څخه ډیر حساب کړی او د لوړ خطر لرونکي زیږون قضیو (د ټولو DOC قضیو 70%) د پام وړ برخه یې اداره کړې. د هغې اغیز د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د مریني د کچې د کمولو په برخه کې د هغې د ونډې له لارې څرګند شو. دا پروژه د کلتوري نورمونو سره په سمون کې خورا مناسبه ده چې د روغتیا پاملرنې په لټه کې چلند کې د پام وړ بدلون سره مرسته کړې سره د ام اس اف لخوا په 2012 کې د خپل فعالیت له پیل راهیسې په روغتیایي مرکز پر بنسټ زیږونونو کې د پام وړ زیاتوالی. په هر صورت، د میندو د روغتیا سیستم د اوږدمهاله پایښت او د پایداری د پیاوړتیا لپاره باید سیستماتیک ستونزې حل شي. دا ارزونې د زیږون او نوي زیږیدلي ماشوم لپاره اساسي بیړنی خدماتو او د زیږون او نوي زیږیدلو ماشومانو لپاره جامع بیړنی خدماتو وړاندې کولو لپاره د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه، +CHC، او خوست ولایت روغتون چمتووالي او ظرفیت کې تشې په ګوته کړې. دا تشې، د اړینو درملو، تجهیزاتو، کافي روزل شوي کارمندانو او د روغتیایي کارمندانو چلند، په ګډون په محلي روغتیایي خدماتو کې کیفیت او د ټولني باور کم کړی دی.

د عادي زیږون لپاره په خوست زیږنتون باندې ډیر تکيه د نورو روغتیایي تاسیساتو (د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه، +CHC، او خوست ولایتی روغتون) تشو، د میندو لپاره با کیفیته روغتیا پاملرنې په اړه د ټولني غلط فهمی (لکه د لابراتوار ازموینې، انجیکشن وړ درملو، او د ټولو زیږونونو لپاره پام کولو اړتیا)، او د خوست زیږنتون د داخلي معیارونو په اړه د پوهوي نشتوالي له امله رامینځته کيږي.

دې بې کفایتی او اتکاء د خوست زیږنتون سرچینې ډیرې پراخې کړې دي، چې د پورته ذکر شویو ستونزو د حل لپاره د جدي اړتیا په ګوته کوي ترڅو د عادي زیږونونو اداره کولو کې د نورو روغتیایي تاسیساتو ونډه زیاته کړي او په خوست زیږنتون باندې بار کم کړي. موندنې د څو اړخیزو چلند اړتیا په ګوته کوي. د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونو د ظرفیت لوړولو، د روغتیا پاملرنې چمتو کونکو ته د اړینو مهارتونو او سرچینو سره سمبالولو، او په فعاله توګه د ټولنو ښکیلولو سره، ام اس اف، د ولایت د نورو دې دخلو کسانو سره په همکاري، کولی شي د خوست د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا سیستم انعطاف او ټیکاو لوړ کړي.

سپارښتنې

دارزوني چې د موندنې پر بنسټ ولاړ دي، لاندې سپارښتنې په خوست ولایت کې د میندو او نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا خدماتو د لوړولو لپاره دي، چې په تړاو، مناسب والی، پایښت، اغیزمنتوب او د ټولني ښکیلتیا باندې تمرکز کوي:

لومړی سپارښتنه: په د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه +CHC/ + کې د زیږون او نوي زیږیدلي ماشوم لپاره اساسي بیړنی خدماتو لوړول

د ام اس اف لخوا تر ملاتړ لاندې د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه او +CHC د زیږون او نوي زیږیدلي ماشوم لپاره اساسي بیړنی خدماتو مرکزونو د اساسي اړینو درملو، تجهیزاتو او طبي توکو د نشتوالي له امله په بشپړ ډول فعال نه وو. دا د ټولني ناباوری لامل شو او کورنۍ یې وهڅولې چې حتی د عادي زیږون لپاره هم د دې مرکزونو څخه تیر شي. سپارښتنه کيږي چې د روغتیایي خدماتو اساسي کڅوره پلي کونکي سازمان سره په فعاله توګه همکاري وکړي، او په بالقوه توګه په تفاهم لیکونو کې رسمي شي ترڅو سیستمیک پرمختګونه ډاډمن شي.

دوهمه سپارښتنه: د نوي زیږیدلو ماشومانو د روغتیا پاملرنې خدماتو لوړول

یوازې 13% مرکه شویو روغتیایي کارمندانو د نوي زیږیدلي ماشوم د بیا ژوندي کولو په برخه کې روزنه ترلاسه کړې وه چې په +CHC/CHC کې د نوي زیږیدلي ماشوم د بیا ژوندي کولو لپاره د اساسي تجهیزاتو کمښت پیژندل شوی و. د مور د شیدو ورکولو په مشوره کې او د میندو لپاره، په ځانګړې توګه د کم وزن لرونکي ماشومانو لپاره، په خوست زیږنتون کې عملي روزنه نورې تشې څرګندې شوې. سپارښتنه کيږي چې په خوست زیږنتون کې د شیدو ورکولو او د نوي زیږیدلي ماشوم پاملرنې مشورې خدمات لوړ شي او د +CHC/CHC پرسونل لپاره د ظرفیت لوړولو فرصتونه شامل شي. همدارنګه، د روغتیایي خدماتو اساسي پکیچ پلي کونکي سازمان سره فعاله همکاري، او په بالقوه توګه د تفاهم لیکونو سره رسمي کول اړین دي ترڅو د نوي زیږیدلي ماشوم د مهمو تجهیزاتو شتون ډاډمن شي.

دریمه سپارښتنه: په خوست زیږنتون کې د زیږون وروسته پاملرنې ته وده ورکول

خوست زیږنتون د هغو میندو لپاره د زیږون وروسته پاملرنه (PNC) خدمات نه وړاندې کوي چې له 24 ساعتونو څخه مخکې رخصت شوي وي. څرنګه چې د مریني 60% څخه زیاتې د زیږون وروسته دوره کې پیښیږي، نو سپارښتنه کيږي چې د زیږون دمخه مشوره ورکړل شي، د زیږون وروسته پاملرنه کارونه ورکړل شي، او د زیږون وروسته پاملرنې، کورنۍ پلان

جوړونې، او د شینو ورکولو په اړه توضیحات لرونکي انځوریز معلوماتي پانې چمتو شي. داسې اقدامات به د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونو سره اړیکې هم پیاوړې کړي.

څلورمه سپارښتنه: د روغتیا وده

د لاسرسي اوسنی ماډل په محدود جغرافیایي سیمه کې د مختلفو موضوعاتو پوښښ لپاره په لږ شمیر روغتیایي هڅونکو متکي دي، مگر دوی د میندو او نوي زیږیدلي ماشومانو د روغتیا ځانگړو اړتیاوو په پوره کولو کې پاتې راغلل. د روغتیایي کارمندانو او نورو روغتیایي مرکزونو کارمندانو ته د مناسب معلوماتو، زدکړه او اړیکو (IEC) پکیچ سره ځواکمن کول کولی شي د روغتیا پیغامونو خپریدو اغیزمن کړي. د روغتیا د ترویج هڅو همغږي کولو لپاره د روغتیا پاملرنې کې ښکېل ټولو سازمانونو ښکېلتیا کولی شي اغیز زیات کړي. سپارښتنه کېږي چې ام اس اف د روغتیایي خدماتو اساسي کڅوره پلي کونکي سازمان او CARE سره په همکارۍ د روغتیا د ترویج او ټولني ښکېلتیا لپاره خپل اداري چلند پراخ کړي ترڅو په ولایت کې ټولو 676 ځایي روغتیایي کارکونکو ته ورسېږي.

پنځمه سپارښتنه: د سیمه ییز مالکیت ترویج

د دې ارزونې موندنې د ښځو د محرمیت په اړه د پښتونولي دودونو له امله ټولنو ته د میندو د روغتیا خدماتو اهمیت باندې قوي ټینگار څرگند کړ. سره له دې، د ټولني مشران او غړي په خپلو سیمه ایزو روغتیایي مرکزونو کې د ستونزو په حل کې محدود ښکېلتیا لري. د روغتیایي مرکز پر بنسټ زیږون د ترویج سربیره، د ټولنو لپاره د نغو پیسو یا توکو په بڼه د روغتیا پاملرنې مرکزونو او CHC+ تاسیساتو کې د روغتیا پاملرنې خدماتو ښه کولو لپاره د غیر دولتي موسسو یا حکومت باندې د تکیه کولو پراخۍ، نه کارول شوی ظرفیت شتون لري. سپارښتنه کېږي چې په خوست کې د روغتیا اساسي خدماتو پکیچ پلي کونکي سازمان سره همکاري وشي ترڅو د ټولني مرستې پیل او وده وکړي چې موخه یې په پیل کې زیږنا حل کول او نورو برخو ته لکه د اکمالاتو تشي ته پراختیا ورکول دي. دا چلند به د مالکیت قوي احساس رامینځته کړي، د روغتیایي خدماتو پایښت لور کړي او کولی شي د روغتیایي خدماتو اساسي پکیچ د مرستیال ظرفیت نور هم پیاوړی کړي ترڅو د ټولني ښکېلتیا اغیزمن کړي.

شپږمه سپارښتنه: د نورو پارتیزانو سره همکاري

ارزوني وموندله چې د خوست ولایت د نورو روغتیایي فعالانو سره د همغږۍ لپاره د پروژې ظرفیت په بشپړ ډول نه دی درک شوی. د نورو شریکانو (CARE، آی آر سی، یا خصوصي روغتیایي چمتو کونکو) سره قوي همکاري کولی شي د مداخلو همغږي زیاته کړي. سپارښتنه کېږي چې د دې شریکانو سره قوي ملگرتیاوې رامینځته شي ترڅو د پروژې اغیز لا ډیر شي او د روغتیا پاملرنې رسولو لپاره یو ډیر نژدی چلند ډاډمن شي.

اوومه سپارښتنه: د راجع کولو سیستم

که څه هم د ټولني روغتیایي کارکونکو په فعاله توګه د اداري زیږونونو ته وده ورکړه، دوی د لوړ خطر لرونکي امیدوارۍ پیژندلو او راجع کولو لپاره پوهاوی نه درلود. د سیمه ایزو روغتیایي مرکزونه او CHC+ څخه راجع کول خورا ټیټ وو، د خصوصي روغتیایي خدماتو چمتو کونکي د اصلي راجع کولو سرچینې په توګه راڅرګند شول. سپارښتنه کېږي چې د خصوصي روغتیایي خدماتو چمتو کونکو او عمومي ټولني ترمنځ د خوست زیږنټون داخلي معیارونو په اړه پوهاوی لوړ شي. د روزنې له لارې د خوست د 676 فعالو سیمه ایزو روغتیایي کارکونکو (365 ښځینه سیمه ایزو روغتیایي کارکونکي) ځواکمن کول کولی شي د راجع کولو سیستم د پام وړ ښه کړي.